

Ключові слова: навчання історії, освіта, підручник, учні, шкільництво.

Література

- Віднянський С. В., Дрібниця В. О. Всесвітня історія. Новітня історія, Ч.2 (з 1939 р.): навчальний посібник для 10 класу. К.: Фаренгейт, 2000. 320 с.
- Власов В. С. Історія України: 8 кл.: підручник для загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Генеза, 2018. – 304 с.
- Д'ячков С. В., Мартим'янов О. П. Історія стародавнього світу. Давня історія українських земель (Інтегрований курс) 6 клас: Підручник для загальноосвіт. навч. закладів. – Х.: Вид-во «Ранок», 2006. – 336 с.
- Коляда І. А., Крилак К. І., Юренко С. П. Історія України: підручник для 6-7 класів. – К.: Генеза, 1998. – 256 с.
- Локшина О. І. Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя: оновлене бачення 2018 року / О. І. Локшина // Український педагогічний журнал. – 2019. – № 3. – С. 21-30.
- Пометун О. І., Малієнко Ю. Б. Всесвітня історія 7 кл.: підручник для загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2015. – 261 с.

ЗАРУБІЖНА МАКАРЕНКІАНА У ХХІ СТ. : СТАН РЕЦЕПЦІЇ

**Наталія Дічек, д. пед. н., проф.,
член-кореспондент НАПН України**

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Тривалий час займаючись дослідженням інтерпретації та рецепції зарубіжними дослідниками у ХХ ст. досвіду й виховних ідей талановитого українського педагога-новатора А. Макаренка, на основі аналізу англomовних публікацій маю підстави стверджувати, що інтерес до його постаті та педагогічної спадщини набув особливого масштабу у 1950-1980-ті роки, коли по всьому світу з'явилася значна кількість різноформатних праць про нього та діяльність керованих ним виправних дитячих закладів [2]. Але з розпадом СРСР таке зацікавлення почало згасати. Аргументувати світовий вимір поширення знання про А. Макаренка дає своєрідний статус оприлюднених англomовних матеріалів, адже нині англійська мова набула своєрідного статусу *portio franko*.

У 2010-і роки, після певної перерви у вивченні зарубіжної макарєніки, вирішила повернутися до відслідковування й аналізу англословних публікацій, де йшлося про А. Макаренка. Мета мого наукового інтересу полягала насамперед у з'ясуванні стану присутності (або відсутності) надбань педагога у світовому гуманітарному просторі. Іншим спонукальним чинником стало також поширення останніми роками в Україні гостро інвективних оцінок його діяльності. Тому сформувалася мета-прагнення висвітлити стан зарубіжних і українських макарєнознавчих студій у XXI ст. Наголошено, що незалежний розвиток України актуалізує створення об'єктивної та якнайповнішої історії розвитку української школи і педагогічної думки, що вмотивовує необхідність з'ясування такого істотного культуротвірного аспекту, як рецепція українською педагогікою зарубіжних освітніх ідей та висвітлення іміджу українства серед світового педагогічного загалу. Адже історію культури (й освіти як її складника) будь-якого народу на переконання вченого-семіотика зі світовим ім'ям Ю. Лотмана можна розглядати з двох точок зору: «По-перше, як іманентний розвиток, по-друге, як результат різноманітних зовнішніх впливів. Обидва ці процеси тісно переплетені, і розділити їх можна лише у порядку дослідницької абстракції» [3, с. 63].

Для широкого кола представників сучасної гуманітаристики звернення до історії та її тлумачення стає необхідним епістемологічним складником дослідницького пошуку. Доречно навести думку відомого нідерландського історика-постмодерніста Ф. Р. Анкерсмита, який, хоча й відмовляє історії в самому існуванні, водночас стверджує, що «без розуміння історичного коріння, за відсутності горизонту, не можливо зрозуміти (сучасні політичні – прим.) проблеми» [1, с. 36].

Для нас істотною видається думка українського вченого про те, що велика роль у творенні «національного образу належить індивідуальностям, які водночас вбирають позаіндивідуальні елементи (знання, правду, міфи) про інші народи» [4]. Таке міркування обґрунтовує виняткову важливість біографічних студій, які створюють портретну галерею діячів культури, що є своєрідним «соціокультурним виміром історії». Разом з тим розгляд і тлумачення їхньої творчості іноземними дослідниками є свідченням і значущості, і зацікавлення здобутками іншого.

Установлено, що відомості про виховний досвід А. Макаренка та їх інтерпретації є узвичаєним явищем у численних міжнародних енциклопедичних виданнях з освіти, філософії освіти, соціальної педагогіки. Вони –

невід’ємна частина досліджень, пов’язаних з висвітленням зарубіжними авторами освітніх ідей, виховного досвіду, тих чи тих сторінок історії освіти насамперед проблемної молоді, а також історії СРСР. Серед таких науковців – представники Фінляндії, Норвегії, Італії, Німеччини, Китаю, Бразилії, Індії, Бразилії, США. Також з’ясовано, що в країнах наразі Східної Європи спостерігається переважання тенденції до забуття спадщини.

Маємо підстави стверджувати, що й у XXI ст. досвід і теоретична педагогічна спадщина А. Макаренка не лише не забуті, вони переконливо увійшли до світового соціально-педагогічного знання і не лише як факт історії, а й як зібрання цінних теоретичних і практичних ідей, здатних збудити творчу уяву сучасного вихователів.

Ключові слова: А. Макаренко, англomовне макаренкознавство, порівняльний аналіз, рецепція.

Література

- Анкерсмит, Ф.А. (2011). *Изучение истории как политическая проблема*. Retrieved from: ecsocman.hse.ru/data/2011/05/06/1268032971/06anker.pdf.
- Дічек, Н.П. (2005). *А. Макаренко і світ: аналіз англomовних студій*. Київ.
- Лотман, Ю.М. (2000). Семиосфера. Retrieved from: vkcom/doc752525_146744970?hash=fc2de899bd058c6b3&d1=a0dc15b757a75afufe
- Наливайко Д. (1998). Очима Заходу. Рецепція України в Західній Європі XI-XVIII ст. Retrieved from: litopys.org.ua/ochyma/ochrus.htm

ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ІДЕЇ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ШВЕДСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Юліана Дьоміна

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна

У сучасній науковій літературі посилюються тенденції щодо вивчення гендерної соціалізації як процесу, в ході якого формуються відносини між статями, що на цей час мають нерівний, асиметричний характер у всіх сферах суспільства, включаючи й вищу освіту. Від цієї нерівності